

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Lucie Straková

Dějiny školství v Zábřehu

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, a že jsem použila jen uvedeníh pramenů literatury.

V Olomouci dne: 9.12.2021

Lucie Straková

Děkuji paní Mgr. Evě Dvořákové Kaněčkové, Ph.D., za všechny cenné podněty, nápady a dobré rady, které mi jako vedoucí mé bakalářské práce poskytovala při jejím zpracování.

OBSAH

Úvod.....	6
1 Město Zábřeh.....	8
1.1 Charakteristika města.....	8
1.2 Historie města.....	9
2 Školství v Zábřehu.....	14
2.1 Vývoj školství v Zábřehu.....	14
2.1.1 Elementární školy v Zábřehu.....	16
2.1.1.1 Základní škola Školská.....	16
2.1.1.2 Základní škola a Dům dětí a mládeže Krasohled.....	18
2.1.1.3 Základní škola Boženy Němcové.....	20
2.1.1.4 Základní umělecká škola Zábřeh.....	21
2.1.2 Střední školy v Zábřehu.....	23
2.1.2.1 Gymnázium Zábřeh.....	23
2.1.2.2 Střední škola sociální péče a služeb Zábřeh.....	27
2.1.2.3 Vyšší odborná škola a Střední škola automobilní Zábřeh.....	28
2.2 Současné školství ve městě.....	28
Závěr.....	31
Anotace.....	33
Seznam literatury a pramenů.....	35

Úvod

Ke své bakalářské práci jsem si vybrala město Zábřeh a jeho historii, především tu školní. Není to moje rodné město, ale v současné době mám k němu nejbližší. Díky této práci jsem se dozvěděla mnoho zajímavých informací.

Hlavním cílem bude popsat a analyzovat historii českého školství a školství v Zábřehu od konce 16. století, až po konec 20. století. Snahou práce bude přiblížit vývoj škol ve vybrané obci a v daném časovém úseku. Dále poznání minulosti lidstva v oblasti školství, celospolečenské změny a právní vývoj ve školství obecně. Mezi dílčí cíle potom bude zařadit historii vybraných elementárních a středních škol v Zábřehu a popsat současný stav školství.

K dosažení hlavního cíle budu muset nashromáždit a poté nastudovat informace z různých zdrojů, jako jsou kroniky škol a města, sborníky vydané k významným událostem a v neposlední řadě literatura o historii města, která doplní celkový obraz rozvoje školství. Následně informace porovnám a uspořádám v jeden celek.

V jednotlivých kapitolách se budu věnovat vybraným elementárním a středním školám. V první kapitole se zaměřím na samotné město Zábřeh a jeho historii. Popíšu zde dějiny města od založení, základní informace o významných událostech, včetně vedení města šlechtickými rody. Mezi události, o kterých by se mělo vědět a být napsáno, vyberu, mimo jiné, vývoj od druhé poloviny 19. století, který velmi výrazně ovlivnil vývoj škol a jejich fungování. Ve druhé kapitole popíši vývoj českého školství a vývoj školství v Zábřehu od počátku, až po současnost. Postupný vývoj měšťanských škol a obecných a následně škol elementárních. Dále se budu věnovat vybraným elementárním školám, kdy nejstarší zmínky jsou o Základní škole Školská, za ní následuje Základní škola a Dům dětí a mládeže Krasohled a nakonec Základní škola Boženy Němcové. V této kapitole se také zmíním o historii a současnosti Základní umělecké školy. A nakonec dám prostor školám středním. Kdy největší a nejdelší tradici, více jak stoletou, má Gymnázium Zábřeh. Za ní následuje Střední škola sociální péče a služeb Zábřeh a nakonec Vyšší odborná škola a Střední škola automobilní Zábřeh.

Existuje několik málo publikací zabývajících se historií města Zábřeha, ale žádná z nich se konkrétně nezaměřuje na vývoj školství. Publikace jsou zaměřeny na historii města, různých

zásadních událostí a popisu života ve městě. Jen několik málo stran je věnovaných přímo školství. Proto bude při psaní práce vycházet nejen z těchto knih a publikací o městě Zábřeh, ale i z archivních materiálů škol, především školních kronik a výročních zpráv.

1 Město Zábřeh

V první kapitole uvádím údaje o městě, kde popisuji základní charakteristiku města, jeho rozlohu, polohu, hranice. Dále zde popisuji organizační strukturu města, vzdělávací systém ve městě a významné osobnosti.

Popisuji zde také historii města od roku 1255 až do konce 19. století. Dále popisuji šlechtické rody, které na území města působily, ale také školství ve městě obecně. Dále zde píší o hospodářském rozvoji a o rozvoji průmyslu.

1.1 Charakteristika města

Město Zábřeh se nachází v okrese Šumperk v Olomouckém kraji. Okres Šumperk je rozlohou největším okresem České republiky. Okres vznikl 1.července 1960 ze tří původních okresů, a to šumperského, jesenického a zábřežského. Na severu má hranice s Polskem, na východě s okresem Bruntál, na jihu s okresem Olomouc a na západě s okresem Svitavy a Ústí nad Orlicí. Šumpersko a Zábřežsko patří historicky k Moravě a Jesenicko patří k Slezsku. Vrchol Praděd s výškou 1492 m.n.m. je nejvyšším bodem okresu a nejnižší bod je niva Vidnávka na hranici s Polskem, která má 221 m.n.m. Horopisné členění šumperského okresu má několik jednotek, z nichž Zábřežská vrchovina je charakteristická širokými hřbety s rozsáhlými plošinami a hluboko zařezanými údolími. Dělí se na tři vrchoviny. Nejvyšší je na severu Drozdovská vrchovina s nejvyšším bodem Pustina u Horních Studének, s výškou 626 m.n.m. Dále na jih od Moravské Sázavy se rozkládá Mírovská vrchovina s nejvyšším vrchem Kančím u Křižanova a výškou 606 m.n.m. Poslední vrchovina Bouzovská zasahuje na území okresu jen nepatrně. Většina okresu Šumperk spadá do chráněné krajinné oblasti Jeseníky. (Melzer, 1993)

Leží na řece Moravská Sázava v nadmořské výšce 285 m. n. m. Rozloha města je přibližně 35 km². Z pohledu cestovního ruchu má Zábřeh strategickou polohu mezi úrodnou Hanou a Jeseníky. Podnebí je zde mírně teplé s převahou orné pudy a lesy. V Zábřehu žije zhruba 13 tisíc obyvatel s průměrným věkem 43 let. (Město Zábřeh, 2021 – online)

Nejvyšším samostatným orgánem města je zastupitelstvo, které je tvořeno jedenadvaceti členy. Zastupitelstvo se volí na období čtyř let a má funkci nejdůležitější v oblasti pravomoci

samostatné působnosti města. Starostou města je v současné době RNDr. Mgr. František John, Ph.D. (Město Zábřeh, 2021 – online)

Školy a školská zařízení zřízená městem jsou čtyři mateřské školy a čtyři základní školy. Dále jsou ve městě školy a školská zařízení, které nejsou zřízená městem, kam patří jedna umělecká škola, jedno gymnázium, jedna vyšší odborná škola, tři střední školy a dvě mateřské školy. (Město Zábřeh, 2021 – online)

Funguje zde také Virtuální univerzita třetího věku, jejímž garantem je Provozně ekonomická fakulta České zemědělské univerzity v Praze. (Město Zábřeh, 2021 – online)

Město Zábřeh se podílí a vyhlašuje každoročně ocenění „Pedagog města Zábřeh“ jako výraz uznání náročné práce pedagogům škol a školských zařízení zřizovaných městem Zábřeh. (Město Zábřeh, 2021 – online)

Mezi významné osoby města Zábřeh patří Jan Velcl, známý pod pseudonymem Eskymo Welzl, který byl cestovatel, dobrodruh, zlatokop a nejvyšší soudce v Nové Sibíři. V Zábřehu je po něm pojmenovaná ulice a místní pivovar, respektive piva v něm vařená. Další osobou je Magdalena Vizovská, která se narodila v Zábřehu, údajně v domě Pod Podloubím, kde je dnes muzeum. Tato dáma se provdala za Jana Amose Komenského. (Město Zábřeh, 2021 – online)

1.2 Historie města

První zmínka o městě se týká roku 1255 a dále roku 1275, kdy nějaký Sulislav a Protiva pojmenovali Zábřeh – Hohenstadt. Koncem 13. století představovala řeka Sázava hranice mezi panstvím a usedlostmi olomouckého biskupství a Zábřehu. (Falz, 2003)

Prvním vlastníkem panství Zábřeh byl Petr z Kravař, který se oženil s Kateřinou ze Šternberka. Zanechal po sobě dceru a dva syny – Beneše a Jindřicha. O kterých víme z listiny pocházející z roku 1411, že měli vztah k městu. Z této listiny je také patrné, že obyvatelé předměstí měli stejná práva jako obyvatelé města. Což bylo v té době velmi neobvyklé, protože v jiných městech byl přísný rozdíl mezi předměstským obyvatelem a měšťanem. (Falz, 2003)

Druhým rodem, který vstoupil na území panství Zábřehu, byl rod Tunklů. Jan Tunkl z Drahanovic měl dva syny – Jiřího a Jana. Po získání panství Zábřeha se nazýval Jan Tunkl z Brníčka a Zábřeha. Jan Tunkl starší brzy umřel a synové zdědili majetek, kdy si jej rozdělili, a Jan dostal Brníčko a Jiří Zábřeh. Po smrti Jana, získal Jiří opět i majetek Brníčka. Jiří Tunkl

mladší byl znám pro svou krutost vůči poddaným při zakládání rybníků a nočním oráním. Odkud je dodnes pověst o Jiřím, kterým musel orat hráze svých rybníků. Za Jiřího Tunkla nabylo panství Zábřeh téměř nynější velikosti. Rozmach panství a zakládání rybníků bylo spojeno s velkými výdaji, což také vedlo k zadluženosti panství. (Falz, 2003)

V 16. století se dostává město pod panství pánů z Boskovic. V této době dochází k přestavbě zábřežského středověkého hradu na zámek. Prvním majitelem z rodu Boskoviců byl Ladislav z Boskovic, který byl ženatý s Konhutou z Kravař. Byl znám pro svou lásku a štedrost k literatuře a umění. Zemřel v roce 1520 a jeho nástupcem se stal mladší syn Kryštof z Boskovic. Pod panstvím Boskoviců vládl v zemi mír a s tím spojený všeobecný rozvoj. Obchody a řemesla se rozrostly do nebývalé šíře, kdy se spojovali řemeslníci v takzvané cechy a chránili se tak před konkurencí a právo na práci. Od roku 1569 byl majitelem panství Jan z Boskovic. Po smrti zanechal své dědictví synovi své sestry Kunhuty Ladislavu Velenovi ze Žerotína. (Falz, 2003)

Ladislav Velen ze Žerotína měl v době úmrtí svého strýce Jana z Boskovic teprve 10 let, a proto mu bylo stanoveno poručnictví. Poručníky byli Jindřich ze Žerotína a Bernard Drnovský z Drnovic. V období třicetileté války byl už Ladislav Velen plnoletý a aktivně se zapojil do pražského povstání. Kvůli této aktivitě byl Ladislav Velen postaven císařem Ferdinandem před trestní soud, kterému předsedal kníže Karel Liechtenstein. Ten dal Ladislava Velena do klatby a zabavil všechno jeho jmění. V roce 1621 Ladislav Velen odjel na koni a už se nikdy nevrátil z obavy o svůj život. Doba ani místo smrti není známo. (Falz, 2003)

Na základě dopisů z roku 1622 předal císař Ferdinand II. Karlovi z Liechtenštejnu jako léno panství v Moravské Třebové a Zábřehu za oddanost, věrnost a užitečné služby. Kníže Karel se musel zavázat, že přebere všechny dluhy panství a bude zaměstnávat jenom katolické kněze. Jeho prvním úkolem bylo provedení protireformace. Rod Liechtenštejnů spravoval panství více než dvě století. Během třicetileté války se nezachovalo mnoho listin, ze kterých by se dalo vyčíst, jak se panství vedlo. I zpráv o škole v 17. století není mnoho. Jen zápis v obecním účtu, ve kterém se píše, že učitelem byl zaměstnán Martin Kuchtík. Byl měšťanem a ředitelem školy, kdy v této funkci působil 20 let. Zemřel v roce 1671. Je to první učitel známý svým jménem. Školní poměry v polovině 18. století nebyly nijak záviděníhodné. Příjmy učitelů stály až za příjmy obyčejného řemeslníka. Ke konci 18. století bylo školství stále skromné, o čemž svědčí, že teprve v roce 1787 byla zřízena druhá třída. Počet školních dětí v Zábřehu byl

215 a v Krumpachu 130, z toho téměř 30% školu nenavštěvovalo. Ještě horší byla situace v Nemili a Lupěném, kde ze 49 dětí jich 39 nechodilo. V této době byli učitelé Josef Welzel a Johann Hampl. Jako učební pomůcky byly používány A-B-C tabulky, jmenné tabulky, čítanky, kniha evangelií a bible. (Falz, 2003)

Město v 18. století, konkrétně v roce 1710, dostalo od císaře Josefa I. privilegium smět pečeti červeným voskem. Užívání červeného vosku v pečeti bylo dlouho považováno za přednost zemských královských měst. (Falz, 2003)

Po roce 1848 se Liechtenštejnský velkostatek orientoval spíše na správu rozsáhlých lesů v okolí a část zámeckých budov pronajímal státním úřadům. Velká změna v Zábřehu nastala po vzniku republiky a po připojení Krumpachu. České obyvatelstvo se ve městě zvýšilo na dvě třetiny a Zábřeh se tak stal jediným českým centrem v severozápadním cípu Moravy. Většina obyvatel dále zůstávala věrná Katolické církvi, ale zároveň vznikl i docela silný sbor církve českobratrské. V průmyslu nenastaly velké změny, což se projevilo i v tom, že dvě největší zábřežské textilní firmy se nadále snažily podporovat německví. Za první pozemkové reformy byla Liechtenštejnskému velkostatku zabavena zhruba polovina, z více než 7000 hektarů půdy, a tak mu zůstaly převážně lesy, které i nadále sídlili na zábřežském zámku. Část zabrané půdy dostali drobní zemědělci a zbytek byl ponechán, jako zbytkové statky. (Melzer, 1993)

Stav školství na počátku 19. Století se značně změnil. Své školy měli Rovensko a Kosov. V Postřelmůvku, v Nemili, v Pivoníně a v Hněvkově žili učitelé, kteří vyučovali u sebe doma. Z tohoto důvodu chodily do městské školy pouze děti za Zábřeha a Krumpachu a z kolonií Levenov a Knížecí Grund. Později se přidala i kolonie Rudolfov. Každé dítě, které se učilo jen písmena, platilo 1,5 krejcaru týdně a dítě které se učilo čtení, psaní a počty, platilo 3 krejčary týdně. Školné si učitelé vybírali sami až do roku 1785, kdy byly zavedeny normální školy. V této době byly už zavedeny i prázdniny, a to v době od 1. do 28. srpna. (Falz, 2003)

V tomto období bylo školství pod vedením Johanna Hampla a druhého učitele Franze Rottera. Každý z nich musel mít svého pomocníka, kterému platil ubytování i stravu. Školní budova měla dvě třídy, kdy každá byla asi 3 čtvereční sáhy velká, při počtu 197 žáků v první třídě a 65 žáků ve třídě druhé bylo vyučování na tak stísněném prostoru velmi obtížné. Škola neodpovídala velikostí počtu žáků, proto byla jedna třída v nemocniční budově a druhá v jednom soukromém domě. Patronát nad školou měl kníže, ten ale nic nepodnikal, a proto škola stála téměř 6 let v troskách. V roce 1818 navštěvovalo školu celkem 405 žáků. Až když

nemocnice upozornila na to, že využívání nemocničních prostor je porušení nemocniční nadace, došlo v roce 1822 k přestavbě. Postavily se dvě třídy a dva byty pro učitele. V roce 1857 byla škola prohlášena za vzornou, což bylo povýšení a mělo to za následek rozšíření školních prostor na čtyři třídy. Toto byl také impuls pozvednout vyučování a město se snažilo vybudovat farní školu. Rozdíl mezi triviální a vzornou školou byl v tom, že první byla dvojtřídní a druhá čtyřtřídní, kde museli pracovat čtyři učitelé podle předepsaného učebního plánu a učebnic. V roce 1871 byla otevřena škola v Krumpachu. Stav žáků v roce 1868 byl 507. Školní prázdniny trvaly 14 dní o žních a 14 dní v září. Po otevření školy v Krumpachu rozhodl městský výbor zřídit měšťanskou školu a otevřela pátou třídu. V prvních čtyřech nižších třídách bylo vyučováno dvojjazyčně a ve vyšších třídách jen německy. Začaly se také otevírat dívčí třídy. Obecná a měšťanská škola byly utrakvistické, tedy dvojjazyčné. To se změnilo v roce 1884, kdy jedna škola byla německá a druhá česká obecná škola. Česká obecná škola byla otevřena jako jednotřídní, jejímž učitelem byl Jindřich Kostelník. V roce 1896 byla otevřena jednotřídní škola v Rudolfově, kdy prvním učitelem byl Wilhelm Pohanek. Už v roce 1897 byla škola změněna na dvojtřídní. V roce 1882 bylo upuštěno od vybírání školného, což znamenalo velký pokrok v této oblasti. Roku 1883 byla otevřena soukromá škola, která sloužila učňům z tovaryšského spolku. V roce 1887 vznikla houslová škola, kde se vyučovalo hře na housle. (Falz, 2003)

Rozvoj města až do konce 19. Století se týkal nejvíce řemesla a zemědělství. Některá řemesla se rozmohla tak, že chyběla práce a s tím spojený výdělek, např. obuvnictví, krejčovství nebo řeznictví. Všeobecné hospodářské poměry byly až do doby výstavby dráhy z Olomouce do České Třebové nepříznivé. Teprve v době, kdy dráha umožnila styk s okolím, nastoupil hospodářský rozvoj. Zboží se rozváželo do všech okolních míst, což mělo příznivý vývoj na řadu řemesel. Další zlepšení přišlo v době rozvoje průmyslu, zejména továrny na barvení nití na červeno udělením dekretu panu Juliu Lensenovi. Později přešlo do vlastnictví pana Wilhelma Brasse, který barevnu rozšířil o přádelnu bavlny a před první světovou válkou zaměstnával skoro 1500 dělníků. Tato továrna dostala později jméno Wilhelm Brass a synové a získala si světový ohlas. Ve druhé polovině 19. století se rozvíjel i společenský život, kdy vznikl značný počet spolků, například pěvecký, divadelní, hasičský, zemědělský, lékařský, literární, čtenářský a další. Mezi významné lze zařadit spolek knihtiskařů, který vydával české noviny, především Moravský Sever, který funguje dodnes. V roce 1882 zřídilo městské zastupitelstvo ve školní budově školku a v roce 1885 druhou, kde prostory obstarala firma

Brass a synové. V roce 1900 při sčítání lidu bylo zjištěno, že je 2317 Němců a 694 Čechů. (Falz, 2003)

Po roce 1918 byly do státních úřadů jmenováni vedoucí čeští úředníci, kteří sídlili v nové budově na okraji dolního náměstí. Mezi aktivní spolky patřil v této době hlavně Sokol, který už před prvním světovou válkou postavil vlastní sokolovnu a katolický dům Orel, který sídlil v Lidovém domě v Krumpachu. I nadále tvořilo centrum české vzdělanosti, v té době reálné gymnázium. V říjnu roku 1938, po obsazení Zábřeha německým vojskem se moci ujaly nacistické složky, které nahradili okresní úřad říšskoněmeckým krajským správním úřadem. Život byl omezen, české spolky zakázány a školy byly zredukovány jen na základní stupně. Po osvobození se mnohé vrátilo do stavu před okupací, kdy vznikl místní i okresní národní výbor. Německé obyvatelstvo bylo odsunuto, německé továrny byly konfiskovány a největší z nich byly začleněny do národních podniků. Liechtenštejnský majetek lesní byl zestátněn. Při reorganizaci území v roce 1960 byl zrušen zábřežský okres a jeho převážná část byla připojena k šumperskému okresu. Tímto Zábřeh ztratil všechny okresní úřady a instituce. Jen okresní spotřební družstvo Jednota zde zůstala. Město Zábřeh se dočkalo rozsáhlejší bytové výstavby až po roce 1960, tudíž dnešní historické jádro je obklopeno téměř ze všech stran sídliště. V této době určují ekonomickou strukturu Zábřeha dvě velké textilní továrny, firmy Perla a Hedva. V roce 1990 ve městě funguje pošta, provozovna ČSAD, dva menší hotely a motel, několik restaurací i pohostinství i značný počet obchodů. K dispozici je dále kulturní dům, kino, sokolovna, sportovní areály, koupaliště a krytý bazén. Vedle polikliniky byla k dispozici také nemocnice, která se postupně od roku 1945 rozšiřovala o interní oddělení a porodnici. Pro důchodce byl určen penzion a dům s pečovatelskou službou. (Melzer, 1993)

2 Školství v Zábřehu

V této kapitole blíže popisují vývoj školství v Zábřehu od konce 16. století do konce 20. století. Popisují zde vznik první školy na území Zábřeha, dále rozmach školství za vlády Marie Terezie, ale i zastavení rozmachu školství po okupaci Němci.

V dalších podkapitolách se věnují elementárnímu školství v Zábřehu, kde popisují vznik a vývoj tří základních škol a jedné umělecké školy. Dále popisují školy střední, které jsou v Zábřehu tři. A v poslední podkapitole popisují současný stav školství ve městě.

2.1 Vývoj školství v Zábřehu

Přesné datum první školy v Zábřehu není známo. Avšak z historických pramenů je patrné, že první škola v Zábřehu byla českobratrská při Horní bráně. První přesnější datum, které známe je rok 1581, kdy Jan z Boskovic rozšířil školu pro mládež a dospělé. Tato škola byla vyššího typu, jediná svého druhu v dalekém okolí. Školu navštěvovaly především děti šlechticů. K rozkvětu této školy přispěl i Jan Amos Komenský, který si vzal za manželku dceru měšťana z domu Pod podloubím a to Magdalenu Vizovskou. Ve škole se vyučovalo česky, latinsky a německy. Během třicetileté války škola zanikla. Další zprávy o škole jsou proto až z poloviny 17. století. V této době byl učitelem Martin Kuchtík, který zde vyučoval 20 let. Školu navštěvovaly děti ze Zábřeha a děti ze sedmi okolních vesnic. Ani v této době mnoho nevíme o stavu školy a její organizaci. (Hubálek, 1959)

Obrat k lepšímu nastává za Marie Terezie a jejího syna Josefa II. Byl zrušen jezuitský řád, byly vydány školské zákony a vliv církve na školu byl omezen. Marie Terezie zavedla systém škol triviálních, hlavních a normálních. Školy triviální byly ve všech obcích s farou a vyučovacím jazykem byla čeština. Učovaly se zde tři předměty, které byly čtení, psaní a počítání. Školy hlavní byly zřizovány ve městech a vyučovalo se zde česky a německy. A školy normální byly v krajských městech a vyučovalo se zde pouze německy. Školní docházka byla v této době nepovinná. (Hubálek, 1959)

V této době byla v Zábřeze škola jednotřídní, a až v roce 1787 byla zřízena druhá třída. Docházka nebyla valná a do školy docházely pouze dvě třetiny žáků. V tomto období zde působili učitelé Josef Velcl, Johann Hampl, Josef Tempír a Karel Filip. I přesto, že žáci, respektive jejich rodiče museli za výuku platit, tak platy učitelů nebyly nijak závratné. Učitelé museli školné vybírat sami, ale ve většině případů rodiče peníze neměli. (Hubálek, 1959)

Nedbalostí knížete Lichtenštejna škola chátrala, až byla nakonec přemístěna do nemocnice při Dolní bráně a do soukromého domu. Tento stav trval až do roku 1822, kdy město školu opravilo. V roce 1818 měla škola 405 žáků ze Zábřeha, Krumpachu a Rudolfova. V roce 1842 se stal učitelem Kašpar Pivoda, který byl nejen výborný pedagog, ale i hudebník a skladatel. Pod jeho vedením škola vzkvétala a stala se školou vzorovou. V této době se však našly i spory, které vznikaly kvůli vyučovacím jazykům. Německým občanům se nelíbilo, že se ve škole vyučuje jen moravsky a začali si stěžovat. Ve školní komisi se proto rozhodli, aby ve dvou nižších třídách bylo vyučováno česky a německy a v obou vyšších třídách jen německy. Proti tomuto rozhodnutí se někteří ohradili, a tak bylo usnesení komise změněno tak, že otcové dětí sami určí, kterým jazykem budou jejich děti vyučovány. (Hubálek, 1959)

V roce 1869 vydala rakouská vláda nový školský zákon, který nařizoval, že každá obec, ve které byl v průměru pěti let příslušný počet dětí, ve věku od šesti do čtrnácti let, zřídí a postaví školu. V této době už byla školní docházka povinná. Dozor nad školou už neměla církev, ale státní orgán. V roce 1872 se zábřežská škola rozšířila na pět tříd, a tím mohla být změněna na školu obecnou a měšťanskou. V tom samém roce se oddělil Krumpach a postavil si školu vlastní. Škola ve městě byla dvoujazyčná. V prvních čtyřech třídách se vyučovalo česky a německy a v páté třídě jen německy. V roce 1873 byla zřízena škola měšťanská, která byla trojtřídní a utrakvistická, tedy dvoujazyčná. V tomto roce byla postavena nová budova školy u horního kostela. Ve škole byly třídy pro chlapce i děvčata. (Hubálek, 1959)

V této době se objevuje jméno Hermann Brass a s ním spojená zemská školní rada, která zorganizovala školství tak, že byla zřízena pětitřídní obecná německá škola, trojtřídní chlapecká a dívčí německá škola měšťanská a jednotřídní obecná škola pro děti ze Zábřeha a Rudolfova. Tehdy byl správcem školy, málo průbojný, Jindřich Kostelník, který nedokázal prosadit výše organizovanou školu, ačkoliv se v jedné třídě tísnilo 96 žáků. Při této škole byla zřízena dětská zahrádka, což byla předchůdkyně školy mateřské. V roce 1906 byla škola konečně rozšířena na dvoutřídní a v roce 1907 již byla trojtřídní. Avšak ani toto rozšíření postupem času nestačilo pro 173 žáků, ale tento stav trval i v první světové válce, kdy bylo vyučování přerušováno někdy i na celé měsíce, protože v budově byla vojenská správa. Ve školním roce 1929/30 bylo ve škole už devět tříd. (Hubálek, 1959)

Rozmach českého školství zastavil rok 1938, kdy německé armády obsadily město. V roce 1939 byly obě měšťanské školy sloučeny a následovalo rušení tříd, kdy v roce 1940 byly

zrušeny čtvrté třídy a už se neotevřely první třídy a v roce 1941 zanikly i druhé třídy a v roce 1942 zanikla měšťanská škola úplně. Zůstaly jen školy obecné. (Hubálek, 1959)

Obecná škola v Zábřehu měla v roce 1938 devět tříd a jmenovala se První obecná škola. Druhá obecná škola byla v Krumpachu a měla pět tříd. Už ve školním roce 1939/40 byly obě školy sloučeny, takže měl Zábřeh jen jednu obecnou školu. Škola v Ráječku byla jednotřídní a škola na Skaličce byla dvoutrídni. V ostatních vesnicích zůstaly obecné školy, ale vždy tam byl alespoň jeden německý učitel, který vyučoval německy. (Hubálek, 1959)

Mateřská škola v Zábřehu byla od roku 1884 a vydržela jen do roku 1940 zásluhou Němců, kteří školku opakovaně stěhovali do nevyhovujících prostor. (Hubálek, 1959)

V roce 1945, dne osmého května byl Zábřeh osvobozen a české učitelstvo se chopilo nápravy českého školství. Téhož roku byly otevřeny všechny zaniklé školy a vznikaly nové, například v Dubicku a Brníčku. Naopak ty německé školy byly zrušeny. (Hubálek, 1959)

2.1.1 Elementární školy v Zábřehu

Elementární škola je taková škola, která poskytuje primární vzdělání a základní gramotnost. Může existovat samostatně nebo jako ve většině případů je součástí základní školy, která poskytuje vzdělání v rámci povinné školní docházky. (Průcha, Walterová, Mareš, 2013)

2.1.1.1 Základní škola Školská

V budově dnešní základní školy se začalo vyučovat 1. září roku 1950. Byly zde zřízeny dvě samostatné třídy, kdy jedna byla střední škola chlapecká a druhá střední škola dívčí. Obě třídy byly pro žáky ve věku od 11 do 15 let. V roce 1953 zde byla umístěna jedenáctiletá střední škola, která nesla později název Střední všeobecná vzdělávací škola. Základní devítiletá škola, jak ji známe dnes, se osamostatnila v roce 1964. O prázdninách v roce 1966 se Střední všeobecná vzdělávací škola odstěhovala do budovy současného gymnázia. (Základní škola Zábřeh Školská, 1980)

Ve školním areálu byla postavena budova dílen, která sloužila od roku 1963. Později bylo svépomocí vybudováno školní hřiště a škola byla rozšířena o školní jídelnu. Mezi léty 1970 až 1980 byly na škole speciální závěrečné třídy, vyrovnávací třídy byly v období let 1974 až 1978, třídy pro žáky s vývojovými poruchami učení vznikly v roce 1978 a třídy s rozšířenou výukou jazyků vznikly od roku 1992. (Základní škola Zábřeh Školská, 2001)

Současná škola poskytuje základní vzdělání, zprostředkovává rozumovou výchovu ve smyslu vědeckého poznání, poskytuje mravní, estetickou, pracovní, zdravotní, tělesnou a ekologickou výchovu žáků. Žáky připravuje na další studium a praxi. (Základní škola Zábřeh Školská, 2008)

Škola se člení na první a druhý stupeň, kdy první stupeň je tvořen prvním až pátým ročníkem a druhý stupeň sestává ze šestého až devátého ročníku. (Základní škola Zábřeh Školská, 2008)

Výuka ve škole probíhá ve dvou budovách, kdy jedna je hlavní a druhá je budova dílen. V hlavní budově se nachází ředitelna, sekretariát, kancelář účetních a učebny. Učebny jsou rozděleny na kmenové, odborné a jedna laboratoř. Mezi odborné učebny řadíme učebny na hudební výchovu, zeměpis, dějepis, fyziku, výpočetní techniku, chemickou laboratoř, učebnu výtvarné výchovy, keramickou dílnu, dílnu technických prací a jazykové učebny. (Základní škola Zábřeh Školská, 2008)

K dalšímu vybavení školy patří prostory tělocvičny, auly, školní hřiště, posilovna, školní pozemek, skleník, žákovská knihovna a žákovská kuchyňka. (Základní škola Zábřeh Školská, 2008)

Pedagogický sbor je smíšený s převahou žen. Ve vedení školy je ředitel, zástupce ředitele a metodik pro první stupeň. Dále ve škole působí výchovný poradce, preventista sociálně patologických jevů, metodik ICT, metodik environmentální výchovy a koordinátor školního vzdělávacího programu. Pedagogický sbor splňuje potřebnou kvalifikaci pro učitelství na základní škole a ve školní družině je rovněž plně kvalifikovaný personál. Učitelé si dále doplňují vzdělání dle potřeb v rámci různých nabídek vzdělávacích středisek a institucí nebo samostudiem. (Základní škola Zábřeh Školská, 2008)

Složení žáků ve škole je rozdílné. Mezi klasické žáky patří i děti, které tvoří skupinu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, tedy se zdravotním postižením a zdravotním nebo sociálním znevýhodněním. Část těchto žáků se vzdělává ve škole formou individuální integrace v běžné třídě, kdy je všem věnována zvláštní pozornost. Prostřednictvím školního žákovského parlamentu se žáci podílejí na řízení školy, kdy pomocí svých připomínek, dotazů a podnětů přispívají ke zlepšení vzájemné spolupráce a klimatu školy. Organizují si i vlastní projekty, jako je Voda, Go nebo Školy v přírodě. Do oblastí aktivit žáků dále patří tvorba vlastního časopisu, pěvecký sbor, výtvarné kroužky, keramická výroba, výzdoba školy, tvůrčí dílny, třídění odpadu, sběr papíru, dopravní soutěže, návštěvy dopravního hřiště, plavecké

kurzy, lyžařské kurzy, pohybové aktivity, jazykové soutěže, dramatické kroužky nebo počítačové kroužky. (Základní škola Zábřeh Školská, 2008)

Ve škole se také dbá na projektovém vyučování, mezi které patří jak krátkodobé, tak i dlouhodobé projekty, které zvyšují efektivitu vyučovacího procesu, motivují žáky, zvyšují jejich aktivitu a podporují interakci mezi žáky a učiteli. (Základní škola Zábřeh Školská, 2008)

Kontakt mezi školou a rodiči je ve formě informací získaných především ze žákovských knížek, na třídních schůzkách nebo na dojednané osobní schůzce. Dále prostřednictvím emailu, Facebooku nebo webových stránek. V případě závažnějších prohřešků jsou rodiče zváni na školní výchovnou komisi. Spolupráce školy s rodiči a jinými subjekty je zajišťována pomocí Spolku rodičů při 3. ZŠ Zábřeh, který ekonomicky pomáhá při zabezpečení školních a mimoškolních aktivit žáků. Na škole také působí Školská rada, která se podílí na řešení problémů školy a její organizaci. Na dobré úrovni je spolupráce školy a zřizovatele, který školu metodicky vede a spolupracuje při zajišťování financí na její rekonstrukci a údržbu. Škola také udržuje dlouhodobé vztahy se spádovými mateřskými školkami, pro které pořádá Den otevřených dveří. (Základní škola Zábřeh Školská, 2008)

2.1.1.2 Základní škola a Dům dětí a mládeže Krasohled

Základní škola a Dům dětí a mládeže Krasohled byla založena v roce 1978 jako IV. Základní škola devítiletá. Stavba školy započala v roce 1976 na dnešním sídlišti Severovýchod, dříve známé jako sídliště Antonína Zápotockého. Na stavbě školy se kromě místních podniků podíleli i rodiče žáků. Cena budovy tenkrát činila sedmnáct tisíc korun. (Základní škola Zábřeh Severovýchod, 1983)

Škola byla slavnostně otevřena v září roku 1978 za účasti zástupců města, Okresního národního výboru a zástupkyně školství. Prvním ředitelem byl Josef Knápek a funkci zástupce ředitele vykonával František Ženčák. (Základní škola Zábřeh Severovýchod, 1983)

Ve školním roce 1978-1979 do školy nastoupilo 354 žáků, kteří byli rozmístěni do patnácti tříd, kdy devátá třída v této době ještě otevřena nebyla. Škola musela spolupracovat s ostatními základními školami, protože neměla dostatek učebních materiálů a pomůcek. V prvním školním roce, kdy byla škola otevřená, nebyla dokončená tělocvična ani hřiště. Za to kroužků různého zaměření bylo hned deset a jeden pěvecký sbor. (Základní škola Zábřeh Severovýchod, 1983)

V době komunistického režimu byla výuka i život ve škole spjat s touto ideologií. Škola se účastnila oslav významných výročí, pomáhala v zemědělství formou brigád nebo působení pionýrské organizace. (Základní škola Zábřeh Severovýchod, 1983)

V následujícím školním roce bylo ve škole otevřeno všech devět tříd, kdy školu navštěvovalo 445 žáků. Byla dostavěna tělocvična a dokončena venkovní hřiště a pozemky. V tomto školním roce se žáci sedmého ročníku zúčastnili lyžařského kurzu. Po celý školní rok potom žáci nacvičovali sestavy na spartakiádu. (Základní škola Zábřeh Severovýchod, 1983)

Ve školním roce 1980-1981 nedošlo k otevření devátých tříd, a to z důvodu malého počtu přihlášených žáků. Žáci se v tomto školním roce také aktivně účastnili příprav voleb ve škole a založili Základní organizaci Komunistické strany Československa. Na pozemcích školy byly založeny ovocné sady a pole na pěstování brambor a to vše za pomoci rodičů žáků. Bylo dokončeno dopravní hřiště, hřiště na volejbal a běžecká dráha. (Základní škola Zábřeh Severovýchod, 1996)

V roce 1982 se nesl v duchu velké oslavy výročí Velké říjnové socialistické revoluce a vzniku Sovětského svazu. V tomto školním roce 1982-1983 měla škola devatenáct tříd, kdy bylo dvanáct na prvním stupni a sedm na stupni druhém. Poprvé byly zavedeny pro žáky sedmých tříd povinně volitelné předměty, a to němčina a základy techniky. Mezi nepovinné předměty patřily pohybové a sportovní hry. (Základní škola Zábřeh Severovýchod, 1996)

Následující školní rok měl už dvacet tříd. Ve vedení školy dochází ke změně a funkci ředitelky začíná vykonávat paní Jarmila Drtinová a na pozici zástupce ředitele přichází František Ženčák, který na pozici vydržel pouze rok, a poté byl vystřídán paní Martou Vašíčkovou. K povinně volitelným předmětům přibyla matematicko-fyzikální praktika. (Základní škola Zábřeh Severovýchod, 1996)

Po listopadové revoluci v roce 1989 byla ve škole značně rozšířena výuka cizích jazyků. Anglický jazyk byl stále v pozici nepovinného předmětu. (Základní škola Zábřeh Severovýchod, 1996)

V roce 1991-1992 je nově povinný předmět tělesná výchova pro všechny třídy a třídy na prvním stupni mají povinné plavání. (Základní škola Zábřeh Severovýchod, 1996)

V roce 1997 byla zahájena stavba nového patra, které mělo vyřešit problém s nedostatkem tříd. Také tělocvična a přilehlá sportoviště školy prošly rekonstrukcí. Do školy byly také pořízeny nové technické pomůcky a osobní počítače. (Výroční zpráva o činnosti školy, 1997)

Od roku 2006 škola společně s Gymnáziem Zábřeh udržuje mezinárodní partnerství s americkou školou v Pensylvánii a již několikrát se podařilo uspořádat výměnný pobyt žáků. Dále je škola zapojena do projektu Adopce na dálku, kdy pomáhá formou finančních darů, kterou jsou poukázány žákům z Haiti. (Výroční zpráva o činnosti školy, 2009)

V roce 2020, 1. července bylo slavnostně otevřeno dopravní hřiště, které slouží nejen žákům školy, ale i široké veřejnosti. Na hřišti jsou pořádány různé akce, zejména se zaměřením na bezpečnost provozu. Hřiště leží na pozemku školy, a proto je jeho otevírací doba omezená na určité dny a hodiny. (Základní škola a Dům dětí a mládeže Krasohled, 2021 – online)

V neposlední řadě je třeba zmínit provoz domu dětí a mládeže Krasohled, ve kterém je možno navštěvovat jazykově-vzdělávací, výtvarně-umělecké, naučně praktické, sportovně-pohybové, hudebně-dramatické, přírodovědné nebo otevřené zájmové útvary. (Základní škola a Dům dětí a mládeže Krasohled, 2021 – online)

V současné době je ve vedení školy paní Markéta Bahounková Bartášková a funkci zástupce ředitele školy vykonává paní Jana Ucekajová. (Základní škola a Dům dětí a mládeže Krasohled, 2021 – online)

2.1.1.3 Základní škola Boženy Němcové

Základní škola Boženy Němcové byla založena v první polovině 60. let minulého století. Škola je postavená v klidné části města, na ulici Boženy Němcové, obklopena bujnou vegetací. (Základní škola Boženy Němcové, 2021 – online)

Je to škola pavilónového typu, kterou jako celek tvoří sedm pavilonů. Do provozu byl školní areál uveden 1. září 1966 a postupně se zařizoval tak, aby splňoval podmínky a požadavky na moderní pojetí výchovy a vzdělávání. (Základní škola Boženy Němcové, 2021 – online)

Za velké pomoci městských a okresních úřadů se brzy stala jednou z nejmodernějších škol v podhůří Jeseníků. Dobré jméno školy napomohlo prosadit složení pedagogického sboru, což dokazují studijní výsledky žáků a jejich předních umístění v různých soutěžích. (Základní škola Boženy Němcové, 2021 – online)

V průběhu let se škola profilovala a postupně nabízela širokou škálu vzdělávacího a sportovního vyžití žáků, k čemu dopomohla i dobrá vybavenost tělocvičen a kabinetů. Od roku 1976 na škole existují, za přispění rodičů a podpory z ústředí tělovýchovných orgánů v Praze, sportovní třídy. Následujícího roku byla provedena přístavba druhé tělocvičny s japexovým povrchem a gymnastický sál s posilovnou. Na základě požadavků rodičů se odborná sportovní příprava žáků zaměřovala na lehkou atletiku, sportovní gymnastiku a přípravu fotbalových dovedností. (Základní škola Boženy Němcové, 2021 – online)

Vzdělání po odborné stránce zajišťují dobře vybavené kabinety, kde ke standardu patří audiovizuální technika určena především pro jazykovou výuku. Dále to jsou pracovny chemie, fyziky a přírodopisu, kde je k dispozici pěkná mineralogická sbírka. V učebnách výtvarné výchovy najdeme i tiskařský lis na grafické techniky. A na vybavení učebny hudební výchovy se podíleli tehdejší sponzoři školy MEZ Zábřeh a Perla Zábřeh. Mezi chloubu školu patří dvě počítačové učebny. (Základní škola Boženy Němcové, 2021 – online)

Odbornou stránku vzdělávání poskytují dobře vybavené kabinety a pracovny chemie, fyziky, přírodopisu, kde byla vytvořena pěkná mineralogická sbírka. Oblast estetické výchovy žáků zajišťují učebny výtvarné výchovy, kde najdeme i tiskařský lis na grafické techniky a učebna hudební výchovy, kde se na vybavení podíleli tehdejší sponzoři školy - MEZ Zábřeh a Perla Zábřeh. K chloubě školy bezesporu patří dvě počítačové učebny, které byly instalovány ve správním pavilónu školy od roku 1999. Dále je na škole zajištěna výuka anglického, německého, francouzského a ruského jazyka. A mnoho studijního materiálu, jak pro žáky, tak pro učitele zajišťuje školní knihovna. (Základní škola Boženy Němcové, 2021 – online)

2.1.1.4 Základní umělecká škola Zábřeh

Základní umělecká škola byla založena 1. ledna 1946. Škola sídlila ve škole gymnázia, ale už v roce 1948 byla kapacita školy převyšena, a tak přesídlila do budovy bývalé obecné školy ve Farní ulici. V roce 1951 se otevřely další pobočky, a to v Mohelnici a Lošticích, které se později osamostatnily. V roce 1963 přichází významná změna, kdy se na škole otevřel nový obor, a to výtvarný. Za dalších pět let se otevírá další obor, a to taneční. (Základní umělecká škola Zábřeh, 2021 – online)

K velkému rozvoji školy dochází na počátku 70. let a škola se stává důležitou součástí kulturního života nejen v Zábřeze, ale i v celém šumperském a jesenickém regionu. Obzvláště žákovský dechový orchestr zaujímá významné místo na veřejnosti, kdy se posléze stává

hlavním motivačním prvkem pro pořádání festivalu mládežnických dechových hudeb. (Základní umělecká škola Zábřeh, 2021 – online)

V 80. letech se projevil velký zájem ze strany veřejnosti o studium na škole, a proto byla nutnost zabezpečit pro všechny vyučované obory důstojné pracovní podmínky. Úprava budovy na Sušilově ulici, která proběhla koncem 80. let, znamenala pouze malé zlepšení. (Základní umělecká škola Zábřeh, 2021 – online)

V únoru 2015 se škola přestěhovala do nově zrekonstruované budovy ve Školské ulici. Díky tomuto přesunu se dostatečně navýšila kapacita a všechny obory mohly být vyučovány v jedné budově, což sebou přinášelo ideální podmínky pro vzájemnou spolupráci. V současné době patří ke škole pobočka ve Štíttech a třídy v Jedlí, Bušíně, Olšanech a Postřelmově. (Základní umělecká škola Zábřeh, 2021 – online)

V současnosti se ve škole vyučuje hudební, taneční, výtvarný a literárně dramatický obor. Mezi vyučované hudební obory patří hra na klavír, keyboard, varhany, housle, violu, violoncello, kontrabas, kytaru, elektrickou kytaru, zobcovou flétnu, příčnou flétnu, hoboj, fagot, klarinet, saxofon, trubku, pozoun, tenor, baryton, lesní roh, tubu, bicí nebo zpěv. (Základní umělecká škola Zábřeh, 2021 – online)

Pro všechny žáky vyšších ročníků je k dispozici možnost navštěvovat komorní soubory, kytarový orchestr, taneční orchestr nebo školní Dechový orchestr. Taneční obor umožňuje získávat a dále rozvíjet základy klasického, lidového, moderního a scénického tance. Výtvarný obor nabízí žákům rozvíjet své výtvarné nadání pomocí výtvarných technik jako je kresba, malba, grafika, modelování a dekorativní činnost. Ve druhém ročníku mají žáci možnost seznámit se i s teorií umění. V literárně dramatickém oboru se děti učí zacházet s vlastním tělem, dechem, hlasem a výrazem. Dále se pak učí základům dramatického projevu, který má pozitivní vliv na děti v oblasti zlepšení se ve verbální i neverbální komunikaci a k rozvoji vlastní literární tvorby. O úspěšnosti pedagogického sboru hovoří činy, a to úspěšnost absolventů při přijímacích zkouškách na vyšší typy školy uměleckého zaměření. Někteří z nich se po ukončení studia vrací do školy na místa pedagogů nebo vyučují na jiných školách uměleckého zaměření. Mnoho z nich pak působí v profesionálních orchestrech nebo komorních souborech. Práce žáků školy jsou pro veřejnost možné shlédnout prostřednictvím koncertů nebo na výtvarných výstavách. (Základní umělecká škola Zábřeh, 2021 – online)

2.1.2 Střední školy v Zábřehu

Střední škola je škola navazující na základní stupeň vzdělání. Existují tři typy středních škol. Všeobecně vzdělávací, kam patří gymnázia a lycea. Tyto školy připravují především na další studium na vysoké škole. Dále to jsou střední odborné školy, kam patří průmyslové školy, obchodní, oborově integrované a střední umělecké školy. Zde jsou žáci připravováni na tzv. středně technické pracovníky. A poslední typem jsou odborné učiliště a střední odborná učiliště, která připravují pro povolání dělnické. (Kolář, 2012)

Střední školy jsou ve většině případů ukončeny maturitní zkouškou, respektive výučním listem. S maturitním vysvědčením z jakékoliv střední školy se lze ucházet o studium na jakékoliv vysoké škole. (Kolář, 2012)

2.1.2.1 Gymnázium Zábřeh

Gymnázium v českých zemích bylo v letech 1953 až 1960 škola, které poskytovala tříleté všeobecné vyšší vzdělání s názvem „Jedenáctiletá střední škola“, poté „Střední všeobecná vzdělávací škola.“ Až ve školním roce 1969/1970 byla znovu zavedena čtyřletá gymnázia podle zákona č. 168/1968 Sb. (Wikipedie, 2021 – online)

Počátky gymnázia můžeme spojit už s rokem 1892, kdy byla pocíťována životní potřeba otevřít českou střední školu. Rozhodující impulzy vzešly z kulturních a politických center. Velký podíl na realizaci počátečních kroků lze připsat např. Akademickému spolku při Národní jednotě pro severovýchodní Moravu v Praze. V čele tohoto spolku stál student práv Cyril Vaňourek pocházející z Kosova. Avšak rozhodující krok ke zřízení českého gymnázia v Zábřeze, byl učiněn 30. července 1892, kdy byla redakcí Litovelských novin svolána schůze důvěrníků ze Zábřeha, Litovle a Loštic. Na této schůzi se dohodlo, že je potřeba ustanovit výbor, který bude řídit propagaci myšlenky založení české střední školy a její financování. Za účelem získání finančních prostředků zřídila Ústřední matice školská zvláštní fond, na němž se už v roce 1892 začaly scházet příspěvky z vlasteneckých sbírek, výnosů ze zábav, divadelních představení a podobně. Zároveň předseda výkonného výboru rozesílal do českých obcí petici pro Říšskou radu, která měla podpořit vydání povolení ke zřízení severomoravské české střední školy. Během jednoho měsíce se podařilo shromáždit 66 peticí, které byly zaslány do Vídně. Tyto petice bohužel neuspěly ani na Říšské radě ve Vídni, ani na zemském sněmu, a tak musela do jednání vstoupit Ústřední matice školská, která přislíbila, že povolení gymnázia zprostředkuje. Tímto však problémy zábřežského výboru nekončí, ale naopak.

Ústřední matice školská podporuje zřízení jiných škol a gymnázium, které mělo být otevřeno v září 1885, se odsouvá. To byl impuls k založení místní Matice. Výbor měl 23 členů. Prvním předsedou byl zvolen František Ermis a místopředsedou Alois Koruna. Výbor jednal velmi rychle a hned během prvního týdne existence zakoupil od Karla a Emanuela Unzeitigových za 13 510 zlatých dům se zahradou na Dolním předměstí. Tento počín měl vést k otevření školy, přesto bylo zřejmé, že se jedná o provizorní řešení, a na jaře 1896 byla plánována stavba budovy nové. V březnu roku 1896 povolilo ministerstvo kultu a vyučování, otevřít v Zábřeze české nižší gymnázium. Prvním ředitelem se stal František Kahlik. Zápis žáků probíhal od 15. do 17. září 1896, jehož součástí byly písemné a ústní přijímací zkoušky. Celkem se přihlásilo 93 žáků, z nichž 5 neobstálo, a 4 odstoupili. Následující den po přijímacích zkouškách byla dvoutřídní budova českého gymnázia předána svému účelu. Původně se předpokládalo, že zájem žáků nebude veliký a budova bude kapacitou vyhovovat na první dva roky. Ihned se tedy začalo uvažovat o stavbě nové budovy v zahradě nynějšího gymnázia. Avšak získání stavebního povolení nebylo vůbec jednoduché, kdy jim v cestě stály nejenom úřady, ale i nedostatek financí. Až konečně 20. dubna 1898 se začaly kopat základy, a 24. dubna byl položen základní kámen. Stavbu bylo nutné rychle dokončit, protože provizorní prostory v Krumpachu dostačovaly pouze do II. ročníku. A tak ještě ve školním roce 1898-1899 bylo otevřeno jižní křídlo se šesti učebnami a bytem ředitele. V roce 1899 byla zbourána stará budova a dokončena stavba průčelí. A v následujícím roce byla dokončena budova celá. Celková cena činila tenkrát asi 240 tisíc korun a vybavení stálo 30 tisíc korun. V říjnu roku 1900 u příležitosti dostavby budovy se konala oslava, jejíž součástí byla i lidová umělecká výstava obrazů a valašských gobelínů. Ve spolupráci a velké péči ředitele Kahlíka byla zřízena botanická zahrada, která měla 300 druhů keřů a stromů, z nichž se některé prodali i do zahraničí. V roce 1901, 28. července byla budova gymnázia vysvěcena olomouckým arcibiskupem Theodorem Kohnem, za účasti 15 tisíc lidí. První maturitní zkoušky proběhly v roce 1904 za účasti 39 oktávánů, z nichž 36 odmaturovalo a 10 z nich s vyznamenáním. V roce 1907, dne 1. září bylo gymnázium zestátněno a tím i dovršena snaha gymnaziální matice zábřežské o zajištění existence zábřežského gymnázia. Činnost Matice se tedy mohla zaměřit na podporu chudých studentů a zaplacení závazků na školní budově. (Bor, 1971)

Rok 1914 a první světová válka sebou přináší zavření gymnázia ve prospěch ubytování vojáků. Nejdříve od 16. září na jeden týden a později od 28. listopadu definitivně, kdy se budova až do konce války mění střídavě v kasárna i lazaret. Vyučovat se začalo, i když jen provizorně, 15. ledna 1915, kdy se řediteli podařilo zajistit prostory pro výuku v žákovské

knihovně, ředitelně a v bytě školníka. Během prázdnin roku 1918 byla konečně budova vyklizena a nový školní rok mohl začít. (Bor, 1971)

Meziválečné období se výrazně projevilo na podobě vzdělávání ve škole a už v roce 1919 byly pozměněny osnovy ve prospěch češtiny a na úkor latiny a řečtiny. Ve všech třídách se vyučovala občanská nauka a ve vyšších ročnících potom geologie, chemie, psychologie a logika. Náboženství bylo povinné jen do V. ročníku a účast na náboženských úkonech byla nepovinná. Fungují i nepovinné předměty a kroužky, jako jsou zpěv, těsnopis nebo ruský jazyk. Změnou prošel i školní řád, ze kterého byla odstraněna zastaralá nařízení. Dále bylo odmazáno titulování ve smyslu vašnosti, milostpaní, ruku líbám a podobně. Počátkem 20. Let bylo studium na gymnáziu zpochybňováno ve smyslu nedokonalé přípravy na praktický život. Toto se výrazně projevilo úbytkem žáků. (David, Růžička, 1996)

Období okupace znamenalo pro gymnázium další uzavření a to 12. října 1938. V prosinci téhož roku byla v budově zřízena německá střední škola Oberschule für Jungen, která měla 5 tříd, a ředitelem byl Max Hein. V následujícím školním roce byla otevřena šestá třída, a ředitelem v této době byl Herrmann Neierem. Exteriér budovy byl změněn, plot byl zbourán a ve foyeru budovy byly české nápisy vyměněny za citáty z Hitlerových projevů. V roce 1942 měla škola už jen čtyři třídy, a ředitelem byl Wilhelm Hoffmann. Dojíždějící žáci měli k dispozici internát, který sídlil v budově dívčí měšťanské škole v Krumpachu, která byla zrušena. Většina žáků a všichni čeští profesori školu opustili. Zůstali jen studenti nižších ročníků, kteří neměli místo v jiné škole nebo jim to nedovolovali sociální poměry. Ve školním roce 1940-1941 byli rodiče českých žáků vyzváni, aby se přihlásili k německé národnosti, jinak nemohou být v příštím školním roce přijati ke studiu. Až na jednu výjimku všichni odmítli a byli předáni k dispozici na pracovní úřad. Starší studenti našli azyl v nedaleké Litovli, kde mohli dostudovat na tamním gymnáziu. Byli ubytováni ve studentském táboře, ale i v soukromý. Studium probíhalo v odpoledních hodinách. (David, Růžička, 1996)

Po válce, dne 29. května roku 1945, byla budova gymnázia znovu otevřena. Škola se však vrátila v žalostném stavu. Zmizeli magnólie, zasazené ještě za dob ředitele Kahlika, dále plot zdobený kováním i nápis umístěný na fasádě. Výzdoba v interiéru byla poničena, kde byly zatřeny fresky, v aule chyběl obraz znázorňující stavbu gymnázia, chodby, učebny i nábytek byly zašlé. Co se dalo, bylo spáleno nebo vykradeno, vodovody, záchody i okenní tabule byly poškozené. Z materiálního vybavení chyběla především učitelská i žakovská knihovna. Přes to všechno se podařilo ještě v červnu v roce 1945 zahájit výuku ve třech třídách. Během

prázdnin se na další školní rok přihlásilo 218 studentů, kteří museli úspěšně vykonat přijímací řízení, aby byli přijati. V prvním ročníku zasedlo do lavic 32 studentů, ve druhém to bylo 40 studentů, ve třetím 29 studentů, ve čtvrtém 36 studentů, v pátém 24 studentů a v šestém ročníku to bylo 13 studentů. Z toho vyplývá, že o studenty neměla škola nouzi. Avšak vybavenost a získávání kvalifikovaných pedagogů stále pokulhávala. Přesto se podařilo pedagogickou základnu už ve školním roce 1946-1947 rozšířit na 14 učitelů. V roce 1948 přešli žáci prvních tří ročníků do školy a v následujícím roce bylo celé nižší gymnázium zrušeno. (David, Růžička, 1996)

V roce 1953 byla gymnázia zrušena a místo nich vznikly jedenáctileté střední školy se třemi stupni. Už v roce 1960 nastala další změna, kdy jedenáctiletá škola byla rozdělena na základní devítiletou školu a tříletou střední všeobecně vzdělávací školu. Ta zábřežská byla definitivně rozdělena až v roce 1964. (Bor, 1971)

K další velké změně dochází v roce 1968, kdy byl vydán nový zákon o gymnáziích, který navrátil škole zpátky název gymnázium. Místo dosavadního tříletého studia došlo k prodloužení na čtyřleté. Vzdělání ve škole bylo rozděleno na humanitní a přírodovědné. V každém ročníku byly dvě až tři třídy. (Bor, 1971)

Sametová revoluce byla výrazným mezníkem, který se odrazil v životě gymnázia z hlediska změn v koncepci školy. Už ve školním roce 1989-1990 si mohli studenti, jako jedni z prvních v kraji, zvolit místo povinné výuky ruského jazyka, jazyk anglický, německý nebo francouzský. Byly zrušeny odborné praxe, výuka odborných předmětů a branné kurzy. Díky požadavkům Občanského fóra a města došlo po mnoha diskuzích k otevření dvou tříd primánů. S nástupem nového ředitele panem Karlem Berkou, v roce 1992, započalo systematické zavádění nové koncepce víceletého gymnázia, což znamenalo postupný přechod na 24 tříd a zavedení postupových testů při přechodu z nižšího na vyšší gymnázium. (David, Růžička, 1996)

Od roku 1996 nabízí škola široký výběr jazyků, kdy vedle angličtiny a němčiny je vyučována i francouzština, latina nebo španělština. Hodina cizích jazyků je obohacena o konverzace s rodilými mluvčími nebo každoročními zájezdy do Paříže nebo Londýna. (David, Růžička, 1996)

V roce 2000 se přesunuly třídy nižšího gymnázia z budovy bývalé Masarykovy školy zpět do původní budovy gymnázia. V letech 2008-2015 proběhlo na škole několik úprav exteriéru i

interiéru. Byla opravena střecha, byla zavedena teplá voda na sociální zařízení, nevyhovující šatny byly vyměněny za nové skříňky a v neposlední řadě to bylo elektronické zabezpečení u vstupu do školy, která má zabránit vniknutí cizích osob. (Bor, 1971)

Mezi tradiční akce školy patří studentský Majáles, První jarní pochod - Memoriál Arnošta Valenty, Stužkovací ples gymnázia, Vánoční show nebo Týden mateřského jazyka. Pro studenty, kteří nastupují do prvních ročníků vyššího gymnázia, se pořádá vždy na začátku školního roku seznamovací týden Start Kemp, kde se budoucí spolužáci seznámí. Pro zájemce, kteří uvažují o studiu na gymnáziu, je pořádán Den otevřených dveří, kde se dozví všechny potřebné informace a mohou si prohlédnout prostory školy. (David, Růžička, 1996)

2.1.2.2 Střední škola sociální péče a služeb Zábřeh

Počátky této školy jsou spjaty s rokem 1926, kdy byla škola Zemská odborná škola hospodářská. V začátcích se ve škole vyučovalo jen v zimních měsících. V lednu 1939, za okupace byla škola přeměněna na německou a pod německým vedením se v ní vyučovalo německy. Po osvobození, v roce 1945 byla škola rolnická. Vznikla i druhá škola s názvem Lidová škola zemědělská. Už v roce 1948 vznikla další škola, a to zahradnická. Ve školním roce 1949/50 se tedy v důsledku reorganizace vyučovalo na čtyřech školách různých typů. Dvouleté zahradnické škole, jednoleté rolnické škole a v základních odborných školách zahradnické a rolnické. Ve školním roce 1953/54 byla dvouletá zahradnická škola přeměněna na výběrovou zemědělskou mistrovskou školu zahradnického oboru s ovocnářsko-zelinářskou specializací. Tato specializace byla zrušena v roce 1958. V tomto roce byla ke škole přidružena dvouletá škola pěstitelsko-chovatelská. (Střední škola sociální péče a služeb Zábřeh, 2021 – online)

Dnešní střední škola, tak jak ji známe pod názvem Střední škola sociální péče a služeb Zábřeh vznikla 1. července 2006, kdy se sloučila Střední odborná škola sociální péče Zábřeh a Střední odborné učiliště Zábřeh. Je to střední škola, ve které se nachází moderní vybavení a technika umožňující kvalitní přípravu v nabízejících oborech. Postupem doby, kdy se škola zaměřovala na výuku zahradnických a zemědělských oborů se dnes věnuje také výukou pedagogických věd zaměřených na sociální péči a humanitární činnosti zaměřenou na práci se sociálně nebo zdravotně postiženými lidmi. V současné době škola reaguje na potřeby trhu práce a svou nabídku vzdělávání zaměřuje také na gastronomické obory. (Střední škola sociální péče a služeb Zábřeh, 2021 – online)

Součástí školy je i domov mládeže, který poskytuje nejen ubytování, ale i bohatou nabídku sportovního či kulturního vyžití. Všichni žáci mají po celou dobu studia ve školní jídelně stravování a praktickou výuku na odborných pracovištích. (Střední škola sociální péče a služeb Zábřeh, 2021 – online)

2.1.2.3 Vyšší odborná škola a Střední škola automobilní Zábřeh

Byla založena v roce 1951 a byla jediná svého druhu ve státě. Jejím úkolem bylo vychovávat odborné vzdělané a politicky uvědomělé osoby. Jen málo z nich odcházelo do vojenských učilišť nebo na vysoké školy. Ojedinele se uplatňovali v jiných národních podnicích. V roce 1945 po osvobození byla v Zábřehu zřízena základní odborná škola, dříve učňovská. Škola měla patnáct oborů a zhruba 700 žáků. Původně byla škola v bývalé měšťanské škole v Krumpachu, ale svou velikostí byla nevyhovující, proto se postavila škola nová i s dílnama. V roce 1950 se mění funkce školy na středisko pracujícího dorostu a v roce 1953 úplně zaniká a mění se ve středisko odborných škol. Do prvního ročníku průmyslové automobilní školy byli přijati nejlepší učňové ze všech středisek pracujícího dorostu po jednom roce učení. V dalších letech už byli přijímáni i nevyučení absolventi osmiletých škol. (Vyšší odborná škola a Střední škola automobilní, 2021 – online)

Dnešní škola nese název Vyšší odborná škola a Střední škola automobilní Zábřeh a jedná se o technickou a odbornou školu, která nabízí obory zaměřené na autoopravárství a provoz a diagnostiku motorových vozidel. Nabídka oborů vzdělání je v souladu s požadavky Olomouckého kraje a potřeb podnikatelské sféry okresu Šumperk a přilehlých regionů. (Vyšší odborná škola a Střední škola automobilní, 2021 – online)

Žáci a studenti mají k dispozici jídelnu, domov mládeže, knihovnu, studovnu, společenský sál, venkovní sportoviště, tělocvičnu, aulu, 24 učeben včetně speciálně zaměřených, 17 odborných dílen, vlastní autoškolu a svářečí školu. (Vyšší odborná škola a Střední škola automobilní, 2021 – online)

2.2 Současné školství ve městě

V současné době jsou městem Zábřeh zřízeny čtyři základní školy, mezi které patří Základní škola Boženy Němcové, Základní škola Školská, Základní škola a Dům dětí a mládeže Krasohled a Základní škola a mateřská škola Rudolfa Pavlů. K Základní škole Boženy

Němcové a k Základní škole a Domu dětí a mládeže Krasohled patří také Školní jídelny, zřízené městem Zábřeh. Mateřské školy má město zřízeno také čtyři, a to Mateřská škola Pohádka, Mateřská škola Severáček, Mateřská škola Strejcova a Mateřská škola Zahradní. (Město Zábřeh, 2021 – online)

Školy a školská zařízení na území města Zábřeh jsou Mateřská školka Malíček Zábřeh, Střední škola, Základní škola, Mateřská škola a Dětský domov Zábřeh, Střední škola sociální péče a služeb Zábřeh, Vyšší odborná škola a Střední škola automobilní Zábřeh, Gymnázium Zábřeh, Základní umělecká škola Zábřeh. U těchto škol a školských zařízení není město Zábřeh zřizovatelem. (Město Zábřeh, 2021 – online)

Školy spadající do obce s rozšířenou působností města Zábřeh jsou Mateřská škola Drozdov, Mateřská škola Kosov, Mateřská škola Postřelmov, Mateřská škola Postřelmůvek, Základní škola a mateřská škola Dubicko, Základní škola Postřelmov, Základní škola a Mateřská škola Rohle, Základní škola a mateřská škola Štítý, Základní škola a Mateřská škola Bohuslavice, Základní škola a mateřská škola Brničko, Základní škola a mateřská škola Horní Studénky, Základní škola a Mateřská škola Hoštejn, Základní škola a Mateřská škola Hrabová, Základní škola a Mateřská škola Jedlí, Základní škola a Mateřská škola Jestřebí, Základní škola a Mateřská škola Jestřebí, Základní škola a Mateřská škola Kamenná, Základní škola a Mateřská škola Kolšov, Základní škola a Mateřská škola Lesnice, Základní škola Boleslava Hrbka a Mateřská škola Leština, Základní škola a Mateřská škola Lukavice, Základní škola a Mateřská škola Nemile, Základní škola a Mateřská škola Rájec, Základní škola a Mateřská škola Rovensko, Základní škola a Mateřská škola Svěbohov a Základní škola a Mateřská škola Zvole. (Město Zábřeh, 2021 – online)

Zápisy do mateřských škol pro rok 2021-2022 probíhal už podruhé za sebou bez přítomnosti dětí a zákonných zástupců. Toto opatření je a bylo způsobeno přetrvávajícím vládním opatřením. Předškolní vzdělávání je určeno dětem od tří do šesti let, nejdříve však pro děti od dvou let. Děti mladší věku tří let nemají právní nárok na přijetí do mateřské školy. Naopak děti narozené od 1. září 2015 do 31. srpna 2016 je předškolní vzdělávání v následujícím školním roce povinné. (Město Zábřeh, 2021 – online)

Zápisy do základních škol probíhají stejným způsobem už druhý rok po sobě, a to stejně jako zápisy do mateřských škol, tedy bez přítomností dětí a jejich zákonných zástupců. Přestože je zápis do první třídy významnou událostí, jak pro děti, tak jejich rodiče, tak vzhledem

k epidemiologické situaci, která momentálně vládne v naší zemi, není možné zápisy uskutečnit klasickým způsobem. (Město Zábřeh, 2021 – online)

Ve městě se každoročně rozdává ocenění Pedagog města. Jsou zde oceněni nejlepší pedagogičtí pracovníci škol a školských zařízení zřizovaných městem Zábřeh. Město Zábřeh toto ocenění vyhlašuje jako poděkování a uznání náročné práce pedagogů. Kandidátem může být každý pedagog, který je nebo byl zaměstnancem školy nebo školského zařízení zřizovaného městem Zábřeh. Návrhy na ocenění podávají ředitelé škol a školských zařízení zřizovaných městem Zábřeh vždy nejpozději do 10. ledna kalendářního roku. Tyto návrhy se podávají na Odbor školství, kultury a tělovýchovy Městského úřadu Zábřeh. Přijaté návrhy projedná Komise pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost Rady města Zábřeh. Posouzení jednotlivých návrhů probíhá formou osobního setkání s navrhujícími řediteli škol a školských zařízení. Výsledný návrh na ocenění je předložen ke schválení radě města a posléze zastupitelstvu města prostřednictvím Odboru školství, kultury a tělovýchovy. Po schválení probíhá na Den učitelů, téhož kalendářního roku, slavnostní ocenění za účasti předních osobností města Zábřeha. (Město Zábřeh, 2021 – online)

Závěr

Moje bakalářská práce byla na téma dějin školství ve vybrané obci, a to konkrétně v Zábřehu. Cílem bylo zachytit a popsat vývoj dějin města Zábřehu, ale i vývoj školství v této obci. Více jsem se zaměřila na tři základní školy a tři školy střední.

V první kapitole jsem popsala údaje o základní charakteristice města, jeho rozlohu a polohu. Jeho hospodářství a průmysl. Dále jsem ve zkratce nastínila organizační strukturu města, vzdělávací systém a významné osobnosti. Více se už zde věnuji historii města a to od roku 1255 až do konce 19. století., a s tím spojené působení šlechtických rodů. Tyto rody se více či méně zapsaly i do dějin školství ve městě. První zprávy o škole farní jsou z doby druhé poloviny 16. století. Dále následovalo zakládání měšťanských a obecných škol, jež byly v určitých dobách přeměňovány na školy německé. Rozkvětu se zábřežské školy dočkaly po roce 1945. Kolem poloviny 19. století vzniká Základní škola Školská a Základní škola Boženy Němcové. Na konci 70. let je založena Základní škola Severovýchod.

Dále zde popisuji školy střední, kdy nejvíce prostoru dostalo Gymnázium Zábřeh se svou více než stoletou tradicí. Jeho založení bylo důležité k posílení českého života proti rozšiřující se německé vládě. Zábřeh byl v jisté době v hojné míře ovládnán německými spolky a zastupitelstvem, které zakládalo pouze školy německé. Na tento popud se český národ zábřežský spojil a podílel se na stavbě gymnázia. V průběhu let si gymnázium vybudovalo silnou pozici a ustálo mnoho nepříznivých změn. V současné době patří mezi prestižní školy v širokém okolí.

Věnuji se zde i škole Sociální péče a služeb, která vznikla v roce 1926. Její fungování také ovlivňovalo germanizování, ale po roce 1945 se z ní opět stala škola česká zaměřená převážně na zemědělské obory. Dnešní název nese od roku 2006 a zaměřuje se nejen na zahradnické a zemědělské obory, ale i gastronomické, pedagogické a sociální péči a humanitní činnosti.

Popisuji zde také zatím nejmladší střední školu, a to školu automobilní. Ta vznikla v roce 1951 a byla jedinou svého druhu ve státě. Po osvobození měla škola 15 oborů a 700 žáků. Dnes se jedná o školu technickou a odbornou.

Na závěr se okrajově věnuji současnému systému škol a školek ve městě, kdy město Zábřeh zřizuje čtyři základní školy a stejný počet škol mateřských. Dále na území města Zábřeh fungují další školy základní i mateřské, kterými není zřizovatelem město Zábřeh.

Při psaní jsem využívala primární zdroje ve formě školních kronik a výročních zpráv. Mnohé z nich v držení samotných škol. Dále jsem čerpala ze sborníků vydaných městem Zábřeh, které jsou dostupné jak v digitalizované formě, tak uložené v místní knihovně.

Téma jsem si vybrala z důvodu toho, že mě zajímalo a chtěla jsem si rozšířit obzory, když je toto místo v současné době městem, kde pracuji, a kde se moje děti vzdělávají.

Anotace

Jméno a příjmení: Lucie Straková

Název katedry a fakulty: Ústav pedagogiky a sociálních studií, Pedagogická fakulta

Název práce: Dějiny školství v Zábřehu

Jméno vedoucí práce: Mgr. Eva Dvořáková Kaněčková, Ph.D.

Cíl práce: Popsat a analyzovat historii českého školství a školství v Zábřehu. Přiblížit vývoj škol ve vybrané obci a v daném časovém úseku. Poznání minulosti lidstva v oblasti školství. Celospolečenské změny a právní vývoj ve školství obecně. Mezi dílčí cíle potom bude zařadit historii vybraných elementárních a středních škol v Zábřehu a popsat současný stav školství.

Klíčová slova: historie školství, Zábřeh, elementární školy, střední školy

Annotation

Name Surname: Lucie Straková

Name of institute and college: The Institute of education and social studies

Name of work: History of Education in Zábřeh

Name of supervisor of work: Mgr. Eva Dvořáková Kaněčková, Ph.D.

Objectives work: Describe and analyze the history of Czech education and education in Zábřeh. To bring school development in the selected village and in a given period of time. Knowing the past of humanity in education. Social Slovak changes and legal developments in education in general. Among the partial goals will then include the history of selected elementary and secondary schools in Zábřeh and describe the current state of education.

Keywords: History of Education, Zábřeh, Elementary Schools, High Schools

Seznam literatury a pramenů

Knižní:

MELZER, Miloš. *Vlastivěda šumperského okresu*. Šumperk: Okresní úřad, 1993. ISBN 80-85083-02-7.

FALZ, Leopold. *Dějiny města Zábřeha od nejstarších časů až do roku 1900*. Praha: Votobia, 2003. ISBN 80-7220-145-X.

HUBÁLEK, Josef, ed. *Zábřeh v minulosti i přítomnosti: Vlastivědný sborník Zábřeha, Díl 1*. Zábřeh: Okresní lidová knihovna, 1959.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.

BOR, Josef Karel, ed. *75 let gymnasia v Zábřeze*. Zábřeh: Gymnasium, 1971.

DAVID, Zdeněk, ed. – RŮŽIČKA, Pavel, ed. *100 let Gymnázia Zábřeh: 1896-1996*. Zábřeh: Gymnázium, 1996.

Internetové:

Město Zábřeh. [online]. Dostupné z: <https://www.zabreh.cz/>

Základní škola a Dům dětí a mládeže Krasohled. [online]. Dostupné z: <https://www.zssvzabreh.cz/>

Základní škola Boženy Němcové. [online]. Dostupné z: <https://www.bozenka.cz/>

Základní umělecká škola. [online]. Dostupné z: <https://www.zus-zabreh.cz/>

Gymnázium. [online]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Gymn%C3%A1zium>

Střední škola sociální péče Zábřeh. [online]. Dostupné z: <http://www.ssspzabreh.cz/>

Střední škola průmyslová a automobilní Zábřeh. [online]. Dostupné z: <https://www.spsa-za.cz/>

Prameny:

Základní škola Zábřeh Školská, Kronika III. základní školy Zábřeh (1964–1980), nestr., v držení školy.

Základní škola Zábřeh Školská, Kronika III. základní školy Zábřeh (1991–2001), nestr., v držení školy.

Základní škola Zábřeh Školská, Kronika III. základní školy Zábřeh (2001–2008), nestr., v držení školy.

Základní škola Zábřeh Severovýchod, Kronika Základní školy Zábřeh Severovýchod (1978–1983), v držení školy.

Základní škola Zábřeh Severovýchod, Kronika Základní školy Zábřeh Severovýchod (1983–1996), v držení školy.

Výroční zpráva o činnosti školy (šk. r. 1996/97), Základní škola Zábřeh Severovýchod, v držení školy.

Výroční zpráva o činnosti školy (šk. r. 2008/09), Základní škola Zábřeh Severovýchod, v držení školy.